

forms of work as scientific and practical conferences, pedagogical readings and pedagogical exhibitions also influenced the expansion of knowledge in this field of education.

At the retraining courses for teachers, the lecturers focused on current issues of Marxist-Leninist theory, pedagogy, psychology, theory and practice of educational work of preschool, in particular on mastering the methodological aspects of the educational process with children of different ages.

Among the lecturers were the best employees of children's educational institutions, employees of the regional department of public education, the Teacher Training Institute, as well as the best teachers of pedagogical schools and teachers of schools in the city. Both methodologists on a voluntary basis and employees of the department of preschool education of the Teacher Training Institute were engaged in the organization of pedagogical practice.

In the studied chronological period, special attention was paid to the study, generalization and dissemination of advanced pedagogical experience, which was noted in all forms of retraining and advanced training.

Key words: postgraduate education, advanced training, forms of advanced training, pedagogical employees of preschool educational institutions.

Дата надходження статті: 28.10 2021 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, доцент Чумак Л. В.

УДК 371.3(378)

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi50.324>

Кузьменко В. В.*,

orcid.org/0000-0002-5424-8234

ПРОВІДНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ НА ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ

У статті описано сучасний стан розвитку системи військової освіти в Україні. Зазначено, що сьогодні вища військова освіта є корпоративною системою підготовки військових, основне призначення яких полягає у виконанні професійних завдань у конкретних умовах. Звернуто увагу на те, що вища військова освіта надається у спеціалізованих закладах вищої освіти та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти.

Акцентовано, що останніми роками вектор розвитку військової освіти України спрямовано на вступ у НАТО, інтеграцію в ЄС та приведення чинної системи до відповідних міжнародних стандартів. Зокрема, в Україні впроваджується проєкт «Професійна військова освіта», спрямований на вдосконалення системи військової освіти та її законодавчої бази.

Висвітлено сутність та зміст спрощеної системи військової освіти, яка запроваджується сьогодні в Україні. Наведено приклади імплементації системи лідерських курсів у вищі військові заклади освіти держави (Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут, Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, Київський інститут Національної гвардії України).

Виділено провідні тенденції розвитку військової освіти в Україні на початку ХХІ століття: удосконалення чинної законодавчої бази, що спрямована на інтеграцію світових стандартів та нарощування власних військових спроможностей; перехід на перспективну систему військової освіти, що передбачає припинення заочного навчання за держбюджетні кошти та уведення системи лідерських L-курсів на заміну існуючим; створення відповідних

*© Кузьменко В. В.

умов для взаємовизнання та зарахування сертифікатів, які були отримані у вищих військових закладах держав-членів НАТО; запровадження передових методів, засобів навчання, технологій, що сприятимуть формуванню ключових компетентностей сучасних військових у контексті світових вимог.

Ключові слова: військова освіта, тенденції, перспективна система військової освіти, лідерські курси, початок XXI століття.

Постановка проблеми. У сучасних умовах наявності потенційних загроз суверенітету та цілісності нашої держави особливо важливим є поповнення армії України професійним офіцерським та сержантським складом, що сприятиме зміцненню обороноздатності держави. Першорядним чинником цього є трансформація алгоритму військової підготовки та освіти.

Система військової освіти повинна орієнтуватися на проблеми і завдання функціональної сфери, забезпечувати постійне підвищення рівня професійної кваліфікації офіцерів та військових Збройних сил України, оборони зі застосуванням нових підходів щодо формування змісту, форм та методів здійснення військової освіти задля високоякісної підготовки фахівців, операційної сумісності та координації за оновленими стандартами та процедурами [9, с. 222].

Якісна військова освіта є основою інтелектуального, культурного, духовного, фізичного розвитку особистості, успішної її соціалізації, запорукою розвитку суспільства.

Актуальність дослідження трансформаційних процесів підготовки військових в Україні зумовлена такими чинниками: прийняття останніми роками нових нормативно-правових актів щодо оборонної та безпекової політики держави; реалізація курсу на поглиблення партнерства з ЄС та НАТО щодо підготовки військових фахівців та проведення відповідних, пов'язаних із цим заходами; необхідність перетворення освітнього процесу підготовки військових (зокрема, підвищення його якості) та спрямування на відбір, підготовку та перепідготовку керівних та науково-педагогічних кадрів [10].

Аналіз досліджень. Концептуальні засади реформування системи підготовки військових фахівців в системі вищої освіти України закладено у працях М. Науменка, М. Нещадима, Ю. Приходька, В. Телелима та ін. Окремі аспекти цієї проблеми розкривають у своїх дослідженнях О. Бойко, О. Зеленська, А. Зельницький, І. Толок, Ю. Черних та ін.

Мета статті – проаналізувати провідні тенденції розвитку військової освіти в Україні в контексті світових та вітчизняних реформ на початку XXI століття.

Виклад основного матеріалу. Дефініція «військова освіта», як правило, трактується як система знань за фундаментальними та спеціальними напрямками воєнної справи, якими має володіти військовослужбовець під час практичної діяльності як у разі бойових дій, так і у мирний час.

Р. Пилипчук зазначає, що військова освіта – це «різновид професійної освіти, що має на меті підготовку фахівців з різних напрямків військової справи» [7].

М. Нещадим зауважує, що система військової освіти – це «сукупність взаємопов'язаних складових, яка функціонує відповідно до притаманних їй закономірностей і принципів та призначена для підготовки військових фахівців, зміцнення бойової готовності Збройних Сил і створення матеріальних, інтелектуальних і духовних цінностей в інтересах забезпечення національної безпеки та оборони України» [5, с. 256].

Тобто професійна військова освіта – це процес підготовки громадян України для військової служби та виконання військового обов'язку, підвищення кваліфікації всіх категорій військовослужбовців та перепідготовки військових спеціалістів під час службового зросту чи зміни напрямку службової діяльності, супроводжуючий констатацією досягнутого освітнього рівня [13, с. 261].

Як відомо, військова освіта (передусім, тактичного рівня) в усіх провідних країнах світу – це корпоративна система підготовки військових фахівців, призначення яких – виконання завдань, зумовлених специфікою функціонування збройних сил і потребою їх застосування в конкретних умовах.

В Україні підготовка військових є складником державної системи освіти. До неї входять 12 закладів вищої військової освіти та військові навчальні підрозділи інших закладів вищої освіти. Серед перших 6 інститутів, 2 університети та 4 академії [1].

Останніми роками вектор розвитку військової освіти України все більше спрямовується на вступ у НАТО, інтеграцію в ЄС та приведення чинної системи до відповідних міжнародних стандартів.

Починаючи з 2018 року, відповідно до домовленостей глав постійних делегацій держав, які входять до НАТО, та з метою прийняття обґрунтованих рішень щодо доцільності застосування вимог та норм Альянсу, Збройними силами України мають бути опрацьовані 219 стандартів та керівних документів НАТО та згідно прийнятих рішень розроблені національні нормативно-правові акти та документи. Для активізації цього процесу вже затверджено програму із військової стандартизації на 2021–2023 роки, відповідно якій сплановано опрацювання останніх 62 стандартів НАТО (проте їх кількість може бути істотно збільшена після схвалення нового пакету Цілей партнерства) [6].

Сьогодні в нашій державі впроваджується проєкт «Професійна військова освіта», спрямований на вдосконалення системи військової освіти та чинної законодавчої бази, що створює передумови для нарощування власних спроможностей.

Перетворення законодавчої бази передбачає також унесення відповідних змін до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову та науково-технічну базу». Сподіваємося, що це буде зроблене найближчим часом.

Наразі (25.03.2021 р.) вже затверджено «Стратегію воєнної безпеки України». Згідно цього документа, одним із пріоритетів забезпечення воєнної безпеки є «розвиток систем військової освіти та підготовки особового складу для сил оборони, запровадження освітньо-професійних програм підготовки офіцерського, сержантського та старшинського складу з використанням досвіду бойових дій, методики підготовки, принципів і стандартів НАТО», а також «прискорена професіоналізація Збройних Сил України та інших складових сил оборони, розвиток військової освіти і науки» [11].

Відповідно до існуючої на сьогодні законодавчої бази, реформування військової освіти в нашій країні передбачає:

- 1) розвиток Збройних сил України відповідно до стандартів НАТО;
- 2) створення єдиної системи підготовки оборонних сил з урахуванням досвіду країн НАТО;
- 3) формування ефективної системи професійної військової освіти;
- 4) централізована підготовка особового складу сил оборони оперативного та стратегічного рівнів;
- 5) професійна армія має стати школою лідерства, а професійна військова освіта – підґрунтям для формування військової еліти держави;
- 6) реалізація принципу «Освіта упродовж військової освіти»;

7) забезпечення якості вищої освіти та професійної військової освіти, яка відповідає стандартам НАТО;

8) створення відповідних умов для взаємовизнання та зарахування сертифікатів, які отримані у вищих військових закладах держав-членів НАТО [2].

З 2021 року в Україні законодавчо встановлено перехід на перспективну систему військової освіти, що передбачає тісний зв'язок навчання з майбутньою діяльністю військових. Зокрема, перед кожним наступним призначенням на посаду обов'язковим є підвищення рівня військової освіти. Це, у свою чергу, вплине на те, що заочне навчання за держбюджетні кошти буде припинене, оскільки тривале навчання є невиправданим через стрімке старіння інформації. До того ж воно фінансово обтяжливе для нашої держави.

Згідно з новим законодавством передбачається введення лідерських курсів для офіцерів та, відповідно, тактичного, оперативного, стратегічного рівнів на заміну існуючим на сьогодні оперативно-тактичному та оперативно-стратегічному. Така модель уже впроваджена у країнах-членах НАТО.

Лідерські курси мають реалізуватися на трьох рівнях: L-2 (командно-штабний курс), L-3 (курс об'єднаних штабів оперативного рівня), L-4 (курс вищого стратегічного рівня для керівного складу).

L-2 та L-3 розділяє оперативно-тактичний рівень. На L-2 буде реалізована бригадна тематика, а його метою є підготовка офіцерів для призначення на вищі посади. На L-3 (термін навчання – 6 місяців) – лише оперативна, що включає навчання веденню об'єднаних, міжвидових операцій у змішаних групах без спеціалізації. На L-4 (термін навчання – 6 місяців) запроваджуються серйозні змістові зміни, які передбачають розмежування оперативного та стратегічного рівня: оперативний – операційне планування та ведення всього спектру об'єднаних операцій; стратегічний – оборонний менеджмент, планування, прийняття стратегічних рішень [15].

Схему перетворення системи військової освіти відповідно до стандартів НАТО представлено на рисунку 1.

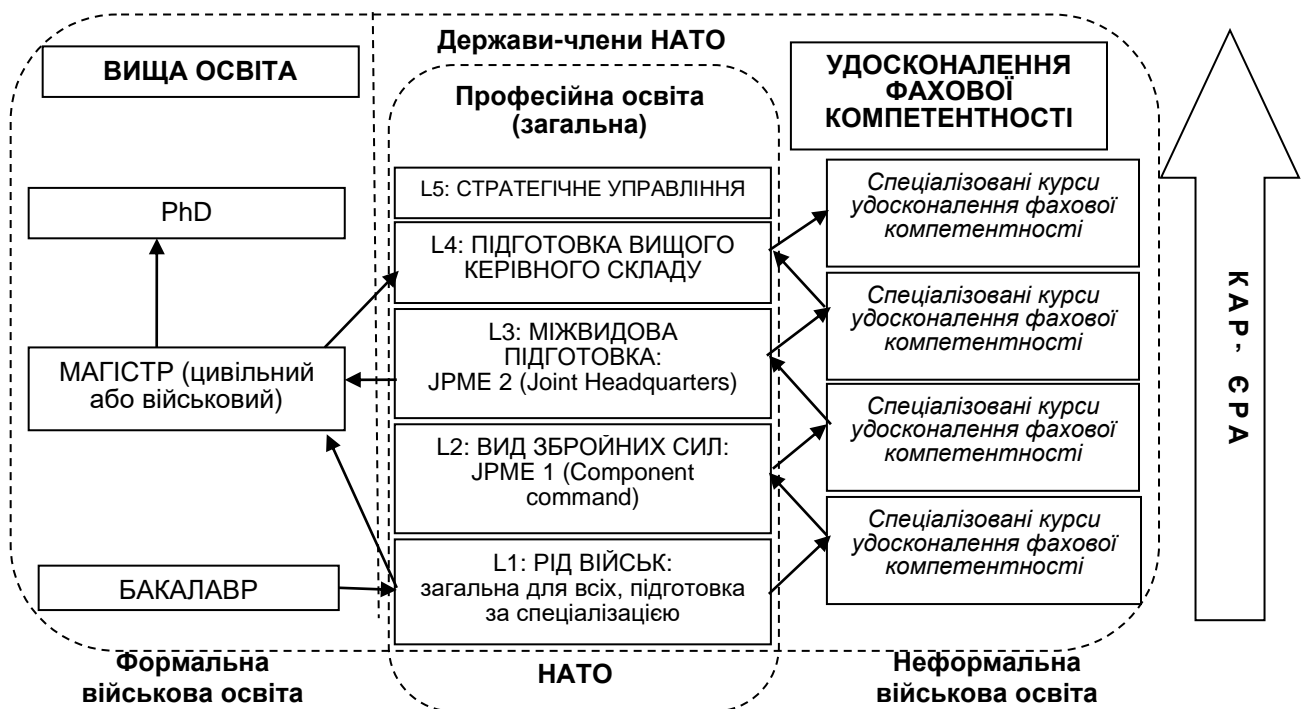

Рис. 1. Спрощена схема військової освіти та підготовки у державах-членах НАТО

У державах, які входять до Північноатлантичного альянсу, введені лідерські курси, які за змістом, структурою та спрямованістю відповідають рівню сучасних бізнес-шкіл стратегічного менеджменту.

В Україні нині майже всі заклади вищої військової освіти починають упровадження спрощеної системи військової освіти.

Так, у Військовому інституті телекомунікацій та інформатизації імені Героїв Крут викладається фаховий курс тактичного рівня (L-1B), на якому навчають громадян України і військовослужбовців, які раніше здобули освітній ступінь не нижче «бакалавра», із подальшим присвоєнням військового звання «молодший лейтенант».

L-курси дозволяють здобувачам військової освіти набути тих сучасних знань і навичок, які орієнтують їх на підготовку стратегічного рівня так само, як це здійснюється у країнах НАТО [8].

У разі необхідності, кожен офіцер після закінчення вищезазначених курсів матиме право вступу до магістратури.

Курси лідерства для офіцерів тактичного, оперативного та стратегічного рівня L-2, L-3, L-4 започатковано і в Національному університеті оборони України імені Івана Черняховського. Освітні програми для цих курсів адаптовано під широке використання досвіду країн-членів НАТО. Вони спроектовані у тісній співпраці з іноземними партнерами. До реалізації вищезазначених програм активно долучаються іноземні радники і партнери. А на сайті Національного університету оборони України [4] представлені силабуси лідерських курсів рівнів L-3 та L-4.

Курсанти Київського інституту Національної гвардії України перейдуть на навчання за перспективною системою військової освіти з 2022 року. Здобуття професійної військової освіти в цьому закладі передбачає навчання на фахових курсах L-1A, L-1B (взвод) та L-1C (рота) тактичного рівня, а далі – навчання на командно-штабних курсах L-2 (батальйон-бригада). Наступний етап – підготовка на курсі L-3, яка призначена для офіцерів об'єднаних штабів оперативного рівня у званнях підполковник-полковник, а найвищим є курс L-4 для вищого керівного складу стратегічного рівня (полковник-генерал) [3].

На особливу увагу заслуговує курс L-5 (див. рис. 1), в якому основний акцент зроблено на розвиток лідерських здібностей адміралів/генералів та держслужбовців міжвідомчої, міжурядової координації та взаємодії спрямованої на розробку спільних стратегій та операцій у багатонаціональному середовищі, а також керування структурними підрозділами Збройних сил України, Генерального штабу, Міністерства оборони України, інших підрозділів, які керують питаннями оборони та безпеки держави.

12 листопада 2021 року в Національному університеті оборони України імені І. Черняховського відбулося робоче засідання щодо шляхів упровадження курсу професійної військової освіти L-5 в освітній процес цього вишу. В обговоренні взяли участь делегати країн-партнерів НАТО та керівний склад Міністерства оборони України, Генерального штабу ЗС України. Учасниками заходу окреслено основні аспекти імплементації даного курсу в освітній процес закладів вищої військової освіти нашої держави. До викладання будуть залучатися провідні вітчизняні та зарубіжні фахівці системи оборони [12].

«Курс стратегічного управління та державної політики» – L-5 – буде впроваджуватись з 2022–2023 навчального року.

Отже, можна констатувати глобальну трансформацію системи військової освіти України, спрямовану на постійне вдосконалення професійної кар'єри військових відповідно до нових стандартів.

Звичайно, перехід до нової системи військової освіти вимагає трансформації і методів та форм навчання. Кейсами для підготовки військових мають стати операції Збройних сил України, які відбулися під час АТО та ООС. Їх аналіз дозволить виробити кращі рішення дій у конкретних ситуаціях. Під час навчання акцент слід ставити на проблемний метод, групові форми роботи, моделювання ситуацій, гейміфікацію та ін. Курсанти мають опинятися в умовах, максимально наближених до реальних, а тому поряд із традиційними засобами треба використовувати сучасне програмне забезпечення, хмарні, імерсивні технології та ін.

Як зазначає В. Мірненко, «офіцер має навчатися впродовж усієї кар'єри, прагнути підтримувати свої професійні знання на належному рівні, виявляти лідерські риси й демонструвати приналежність до професії військовослужбовця» [14]. Насамперед, військовий має відчувати себе громадянином, який служить своїй державі. А основним завданням освіти є виховання у майбутніх військових волі та вміння вчитися впродовж життя. Заклади вищої військової освіти повинні готувати випускників, які прагнуть до отримання нових знань, постійно вчать, здатні до критичного мислення, займають проактивну позицію та готові до прийняття нестандартних рішень. Наявність таких умотивованих та підготовлених військових є запорукою безпеки та успіху України.

Висновки. Таким чином, проведений аналіз дозволяє сформулювати провідні тенденції розвитку військової освіти в Україні на початку XXI століття, а саме:

- 1) удосконалення чинної законодавчої бази, що спрямована на інтеграцію військової освіти до світових стандартів та нарощування власних військових спроможностей;
- 2) перехід на перспективну систему військової освіти, що передбачає припинення заочного навчання за держбюджетні кошти та введення системи лідерських L-курсів на заміну існуючим;
- 3) створення відповідних умов для взаємовизнання та зарахування сертифікатів, які були отримані у вищих військових закладах держав-членів НАТО;
- 4) запровадження передових методів, засобів навчання, технологій, що сприятимуть формуванню ключових компетентностей сучасних військових в контексті світових вимог.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у висвітленні сучасних освітніх технологій, які застосовуються в системі підготовки майбутніх військових в Україні.

Список використаних джерел:

1. Військові навчальні заклади України: Матеріал з Вікіпедії — вільної енциклопедії. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%96_%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96_%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B8_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8
2. Задубінний А. Після внесення змін до чинного законодавства система військової освіти запрацює по-новому – перший заступник Міністра оборони. URL: <https://armyinform.com.ua/2021/10/07/pislya-vnesennya-zmin-do-chynnogo-zakonodavstva-systema-vijskovoyi-osvity-zapraczuye-po-novomu-pershyj-zastupnyk-ministra-oborony-ivan-rusnak/>
3. Київський інститут Нацгвардії в новому навчальному році, ймовірно, перейде на навчання курсантів за системою військової освіти країн НАТО. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/786072.html>
4. Лідерські курси. URL: <https://nuou.org.ua/osvita/leadership-courses.html>
5. Нецадим М. І. Військова освіта України: історія, теорія, методологія, практика: дис... д-ра пед. наук: 13.00.04 / Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України. К., 2004. 852 с.

6. Перелік стандартів та керівних документів НАТО, вимоги яких впроваджено в національних нормативних документах. URL: https://www.mil.gov.ua/content/mil_standard/perelik_stand_ta_docum_2021.pdf
7. Пилипчук Р. В. Військова освіта. *Енциклопедія Сучасної України* / гол. редкол.: І.М. Дзюба, А.І. Жуковський, М.Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=34459
8. Підготовка офіцерів на курсах лідерства – це новий крок удосконалення системи підготовки за стандартами НАТО. URL: <https://www.mil.gov.ua/news/2021/06/26/pidgotovka-oficeriv-na-kursah-liderstva-cze-novii%CC%86-krok-udoskonalennya-sistemi-pidgotovki-za-standartami-nato-zastupnik-ministra-oboroni-ukrai%CC%88ni-oleksandr-polishhuk-pid-chas-urochistostei%CC%86-v-nuou/>
9. Плохута І. Розвиток системи професійної військової освіти за стандартами НАТО. *Військова освіта*. 2021. №1(43). С. 222–233. DOI: 10.33099/2617-1775/2021-01/222-233
10. Приходько Ю. Дидактика підготовки військових фахівців з вищою освітою: системний підхід ВВНЗ. *Військова освіта*. 2021. №1(43). С. 266–278. DOI: 10.33099/2617-1783/2021-43/266-278
11. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 25 березня 2021 року «Про Стратегію воєнної безпеки України». URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021?find=1&text=%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82#w1_1
12. У Національному університеті оборони за участю експертів НАТО презентували освітній курс L-5. URL: <https://www.mil.gov.ua/news/2021/11/12/u-naczialnomu-universiteti-oboroni-za-uchastyu-ekspertiv-nato-prezentovali-osvitnij-kurs-l-5/>
13. Цевельов О. Формування політики професійної військової освіти в Україні в сучасних умовах. *Військова освіта*. 2021. № 2(44). С. 255–267.
14. Чому Україні критично необхідно оновити систему військової освіти. *Український тиждень*. № 29 (713). 22 липня 2021 р. URL:
15. Які зміни чекають на військову освіту. URL: <https://armyinform.com.ua/2020/04/29/yaki-zminy-chehayut-na-vijskovu-osvitu/>

References:

1. Viiskovi navchalni zaklady Ukrainy [Military educational institutions of Ukraine]. *Wikipedia, the free encyclopedia*. Retrieved from <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D1%96%D0%B9%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D1%96%D0%B7%D0%B0%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B8%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B8> [in Ukrainian].
2. Zadubynnyi, A. Pislia vnesennia zmin do chynnoho zakonodavstva systema viiskovoi osvity zapratsiue po-novomu – pershyi zastupnyk Ministra obrony [According to the First Deputy Minister of Defense, after the amendments to the current legislation, the military education system will work in a new way]. Retrieved from <https://armyinform.com.ua/2021/10/07/pislya-vnesennya-zmin-do-chynnogo-zakonodavstva-systema-vijskovoyi-osvity-zapraczyuye-po-novomu-pershyj-zastupnyk-ministra-oborony-ivan-rusnak/> [in Ukrainian].
3. Kyivskiy instytut Natshvardii v novomu navchalnomu rotsi, ymovirno, pereide na navchannia kursantiv za systemoiu viiskovoi osvity krain NATO [In the new academic year, Kyiv Institute of National Guard is likely to switch to training cadets using the NATO military education system]. Retrieved from <https://ua.interfax.com.ua/news/general/786072.html> [in Ukrainian].
4. Liderski kursy [Leadership courses]. Retrieved from <https://nuou.org.ua/osvita/leadership-courses.html> [in Ukrainian].
5. Neshchadym, M. I. (2004). *Viiskova osvita Ukrainy: istoriia, teoriia, metodolohiia, praktyka* [Military education of Ukraine: history, theory, methodology and practice]. (Extended abstract of Doctor's thesis). Institute of Pedagogy and Psychology of Vocational Education of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. Kyiv [in Ukrainian].
6. Perelik standartiv ta kerivnykh dokumentiv NATO, vymohy yakykh vprovadzhen v natsionalnykh normatyvnykh dokumentakh [List of NATO standards and guidelines required

- by national regulations]. Retrieved from https://www.mil.gov.ua/content/mil_standard/perelik_stand_ta_docum_2021.pdf [in Ukrainian].
7. Pylypchuk, R. V. (2006). Viiskova osvita [Military education]. In *Entsyklopediia Suchasnoi Ukrainy* [Encyclopedia of Modern Ukraine]. Kyiv: Instytut entsyklopedychnykh doslidzhen NAN Ukrainy. Retrieved from http://esu.com.ua/search_articles.php?id=34459 [in Ukrainian].
 8. Pidhotovka ofitseriv na kursakh liderstva – tse novyy krok udoskonalennia systemy pidhotovky za standartamy NATO [Training officers in leadership courses is a new step in improving NATO's training system]. Retrieved from <https://www.mil.gov.ua/news/2021/06/26/pidgotovka-oficzeriv-na-kursah-liderstva-cze-novii%CC%86-krok-udoskonalennya-sistemi-pidgotovki-za-standartami-nato-zastupnik-ministra-oboroni-ukrai%CC%88ni-oleksandr-polishhuk-pid-chas-urochistostei%CC%86-v-nuou/> [in Ukrainian].
 9. Plokhuta, I. (2021). Rozvytok systemy profesiinoi viiskovoi osvity za standartamy NATO [Development of a system of professional military education according to NATO standards]. *Viiskova osvita*, 1(43), 222–233. DOI: 10.33099/2617-1775/2021-01/222-233 [in Ukrainian].
 10. Prykhodko, Yu. (2021). Dydaktyka pidhotovky viiskovykh fakhivtsiv z vyshchoiu osvitoiu: systemnyi pidkhid VVNZ [Didactics of training military specialists with higher education: a systematic approach at higher military education institutions]. *Viiskova osvita*, 1(43), 266–278. DOI: 10.33099/2617-1783/2021-43/266-278 [in Ukrainian].
 11. On the Strategy of Military Security of Ukraine, on the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine of March 25, 2021. Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/121/2021?find=1&text=%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82#w1_1 [in Ukrainian].
 12. U Natsionalnomu universyteti oborony za uchastiu ekspertiv NATO prezentuvaly osvittii kurs L-5 [Training course L-5 was presented at the National University of Defense with the participation of NATO experts]. Retrieved from <https://www.mil.gov.ua/news/2021/11/12/u-nacjonalnomu-universiteti-oborony-za-uchastyu-ekspertiv-nato-prezentuvali-osvitnij-kurs-l-5/> [in Ukrainian].
 13. Tsevelov, O. (2021). Formuvannia polityky profesiinoi viiskovoi osvity v Ukraini v suchasnykh umovakh [Formation of the policy of professional military education in Ukraine in modern conditions]. *Viiskova osvita*, 2(44), 255–267 [in Ukrainian].
 14. Chomu Ukraini krytychno neobkhidno onovyty systemu viiskovoi osvity [Why is it critical for Ukraine to upgrade its military education system]. (2021, July 22). *Ukrainskyi tyzhden*, 29 (713) [in Ukrainian].
 15. Yaki zminy chekaiut na viiskovu osvitu [What changes wait for military education]. Retrieved from <https://armyinform.com.ua/2020/04/29/yaki-zminy-cheKayut-na-vijskovu-osvitu/> [in Ukrainian].

Kuzmenko V. V.,
 orcid.org/0000-0002-5424-8234

LEADING TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF MILITARY EDUCATION IN UKRAINE AT THE BEGINNING OF THE XXI CENTURY

The article describes the current state of development of the military education system in Ukraine. It is noted that today higher military education is a corporate system for training the military, the main purpose of which is to perform professional tasks in specific conditions. Attention is drawn to the fact that higher military education is provided in specialized higher education institutions and military educational units of higher education institutions.

It is emphasized that in recent years the vector of development of military education of Ukraine is aimed at joining NATO, integration into the EU and bringing the current system to the relevant international standards. In particular, the project "Professional Military Education" is being implemented in Ukraine aimed at improving the system of military education and its legislative base.

The essence and content of the simplified military education system, which is being introduced today in Ukraine, is highlighted. Examples of implementation of the system of leadership courses in higher military institutions of education of the state (Military Institute of Telecommunications

and Informatization named after Heroes Krut, National University of Defense of Ukraine named after Ivan Chernyakhovsky, Kyiv Institute of the National Guard of Ukraine) are presented.

The leading trends in the development of military education in Ukraine at the beginning of the XXI century are investigated: improvement of the current legislative framework aimed at integrating world standards and building its own military capabilities; transition to a promising system of military education, which involves the termination of correspondence training for state budget funds and the introduction of a system of leadership L-courses to replace existing ones; creation of appropriate conditions for mutual recognition and enrollment of certificates that were obtained in higher military institutions of NATO member states; introduction of advanced methods, means of training, technologies that will contribute to the formation of key competencies of modern military education in the context of world requirements.

Key words: military education, trends, a promising system of military education, leadership courses, the beginning of the 21st century.

Дата надходження статті: 03.11.2021 р.

Рецензент: доктор педагогічних наук, доцент Султанова Н.В.

УДК 378.134 (78)

DOI <https://doi.org/10.37915/pa.vi50.325>

Савчук Б. П.*,

orcid.org/0000-0003-2256-0845

Слюсаренко Н. В.*,

orcid.org/0000-0002-9215-5936

Білавич Г. В.*,

orcid.org/0000-0002-1555-0932

КОУЧИНГ: ІДЕЙНІ ВИТОКИ В ПРОЄКЦІЇ ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

Статтю присвячено проблемі коучингу, який на початку XXI ст. отримав широке визнання в Україні, зокрема у галузі освіти. Мета статті – з'ясувати ідейні витoki коучингу задля глибшого розуміння його філософії та використання як ефективної технології формування особистості. Зазначено, що в українському науковому та суспільному дискурсі ця проблема представлена доволі фрагментарно. У зарубіжній науці їй присвячено чимало спеціальних студій, що мають міждисциплінарний (стосуються галузей спорту, бізнесу, менеджменту, освіти та ін.) та переважно науково-популярний характер. Автори наголошують, що в науці досі немає ґрунтовного комплексного дослідження проблеми походження та історії становлення і розвитку коучингу, оскільки цю проблему переважно висвітлюють фахівці різних галузей знань зі своїх вузькопрофільних позицій. В українському науково-педагогічному дискурсі коучингу утвердилася доволі спрощена модель і «звужена» схема осмислення проблеми виникнення і становлення коучингу. Дослідники акцентують на постаті «основоположника», «фундатора» сучасного коучингу – каліфорнійського тренера з тенісу, викладача Гарвардського університету В. Тімоті Голві (Голлувей – W. Timothy Gallwey), який у книзі «Внутрішня гра в теніс» («The Inner Game of Tennis», 1974) і ще в кількох бестселерах виклав наріжні його ідеї. За результатами аналізу актуалізованих джерел із цієї проблеми зроблено висновок про те, що найбільш виразний, фундаментальний

*© Савчук Б. П.

*© Слюсаренко Н. В.

*© Білавич Г. В.